

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Факультет соціології

Кафедра теорії та історії соціології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Соціологія глобалізації

для студентів

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність 054 «Соціологія»
освітній рівень бакалавр
освітня програма «Соціологічне забезпечення управлінських процесів»
вид дисципліни вибіркова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2023/2024
Семестр	5
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладач: Геннадій ЧЕРНИХ

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2023

Розробник(и):
Тарас ЦИМБАЛ, кандидат соціологічних наук

ЗАТВЕРДЖЕНО
Зав. кафедри теорії та історії соціології
Володимир СУДАКОВ

Протокол № 19 від 18 серпня 2023 р.

Схвалено науково - методичною комісією факультету соціології

Протокол від «31» серпня 2023 року № 10

Голова науково-методичної комісії _____ Тетяна ЧЕРВІНСЬКА

1. Мета дисципліни – сформувати у студентів розуміння складності сучасних глобалізаційних процесів, їх наслідків для суспільств, індивідів та управлінських процесів, а також можливостей їх вивчення за допомогою наукових методів.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. Володіти базовим концептуальним апаратом соціології
2. Орієнтуватися в основних теоріях класичної та сучасної соціології
3. Вміти працювати з науковою літературою

3. Анотація навчальної дисципліни: Глобалізація справляє докорінний вплив на траєкторії розвитку та життєві шанси індивідуальних та колективних акторів сучасного світу. Це складний процес, який часто спрощено відображається у масовій свідомості. Тому в сучасних умовах неодмінна навичка будь-якого суспільствознавця – орієнтуватися в закономірностях і наслідках глобалізації, її впливи на конкретні явища та процеси. Студенти ознайомляться з особливостями економічної, політичної, соціальної та культурної глобалізації, їх розходженнями і взаємовпливами, новими суб'єктами суспільного життя – транснаціональними корпораціями, міжурядовими організаціями, глобальними класами, міжнародними громадськими рухами, новими формами культури.

Дисципліна «Соціологія глобалізації» викладається як вибіркова в п'ятому семестрі навчання на ОП «Соціологічне забезпечення управлінських процесів».

4. Завдання (навчальні цілі):

- Оволодіти термінологією, яка використовується в сучасних дослідженнях глобалізації
- Орієнтуватися в теоретичних дискусіях щодо спрямованості та наслідків процесів глобалізації
- Сформувати розуміння взаємозв'язку і взаємовпливу глобальних і локальних соціальних процесів
- Навчити розглядати процеси глобалізацію крізь призму можливостей, які вони відкривають для індивідуальної та колективної дії
- Опанувати базові операції в програмному середовищі R з видобутку даних з інтернету та в програмі QGIS із їх візуалізації на карті

Це спрямовано на формування компетентностей:

- здатність аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в Україні та світі в цілому (ск03);
- здатність прогнозувати розвиток соціальних процесів в організаціях, галузях та регіонах (ск09);
- здатність прогнозувати тенденції розвитку структур менеджменту і маркетингу в умовах суспільних змін та глобальних трансформацій (ск13)

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Знання сучасних наукових підходів до пояснення глобалізації	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	Контрольна робота, усна дискусія на практичному занятті	20
1.2	Знання основних закономірностей та суперечностей процесу глобалізації	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	Контрольна робота, усна дискусія на практичному занятті	30
1.3	Знання особливостей сучасного етапу глобалізації	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	Контрольна робота, усна дискусія на практичному занятті	30

2.1	Вміти використовувати програмне середовище R для добування та обробки даних	Лекція, практичне заняття	практичне завдання на практичному занятті	5
2.2	Вміти використовувати програмне забезпечення QGIS для візуалізації просторових даних	Лекція, практичне заняття	практичне завдання на практичному занятті	5
2.3	Вміти розробляти проєкти колективної дії з використанням механізмів глобалізації	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	груповий проєкт на практичному занятті	5
3.1	Публічно презентувати проєкти колективної дії	Практичне заняття	групова презентація на практичному занятті	5

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Програмні результати навчання (назва)	Результати навчання дисципліни (код)						
	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3	3.1
Застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в Україні та світі (PH03)	+	+	+			+	
Прогнозувати тенденції розвитку організаційних структур в умовах суспільних змін та глобальних трансформацій (PH13)		+	+	+	+		
Визначати та конструювати соціальні механізми стабільного функціонування та розвитку соціальних систем різного рівня (PH17)				+	+	+	+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Кр 1 з тем 1–7, PH 1.1, PH 1.2, PH 1.3 – 20 балів/12 балів
2. Кр 2 з тем 8–12, PH 1.2, PH 1.3 – 20 балів/12 балів
3. Практичне завдання на практичному занятті з теми 12, PH 2.1, PH 2.2 – 10 балів/6 балів
4. Груповий проєкт з тем 4–7, PH 2.3, PH 3.1 – 10 балів/6 балів
5. Самостійне завдання з теми 6, PH 1.2, PH 1.3 – 10/6 балів
6. Участь у дискусії з тем 1–12 на практичних заняттях з тем 1–12, PH 1.1, PH 1.2, PH 1.3 – 30 балів/18 балів

- підсумкове оцінювання: залік

У разі, якщо студент набрав за семестр менше 60 балів, він обов'язково складає заліковий тест, який максимально оцінюється в 20 балів.

7.2 Організація оцінювання:

1. Кр 1 з тем 1–7, PH 1.1, PH 1.2 – після вивчення теми 7
2. Кр 2 з тем 8–12, PH 1.1, PH 1.2 – після вивчення теми 12
3. Практичне завдання на практичному занятті з теми 12, PH 2.1, PH 2.2
4. Груповий проєкт з тем 4–7, PH 2.3, PH 3.1
5. Самостійне завдання з теми 6, PH 1.2, PH 1.3
6. Участь у дискусії з тем 1–12 на практичних заняттях, PH 2.1, PH 3.1

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій та практичних занять

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин		
		лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
1. Поняття та підходи до розуміння глобалізації				
1	Поняття глобалізації. Класифікація підходів до визначення глобалізації	2	4	5
2	Просторове, галузеве, агентне і часове розмаїття глобалізаційних процесів	2	2	5
3	Суперечності та особливості сучасного етапу глобалізації		2	5
2. Економічна глобалізація як рушійна сила сучасних суспільних трансформацій				
4	Витоки та зміст неолібералізму як ідеологічної основи економічної глобалізації	2	4	5
5	Економічна глобалізація, постфордизм і гнучке нагромадження	2	4	5
6	Транснаціональні корпорації як суб'єкти економічної глобалізації	2	2	10
7	Глобальні нерівності і глобальне класоутворення	2	2	5
3. Політичні, соціальні та культурні відповіді на економічну глобалізацію				
8	Перевинайдення політики і держави в умовах глобалізації	2	2	5
9	Транснаціональне громадянське суспільство як протипага глобального капіталу		2	5
10	Культура в умовах глобалізації: гомогенізація, гібридизація чи зіткнення цивілізацій?	2	2	5
4. Методологія глобальних студій				
11	Глобалізація як фактор кризи класичної соціологічної методології. Нові методи дослідження глобальних процесів	2	2	5
12	Застосування програмного середовища R у дослідженнях глобальних процесів і явищ. Особливості візуалізації просторових даних в програмі QGIS	2	2	10
ВСЬОГО		20	30	70

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:

Лекцій – 20 год.

Практичні заняття - 30 год.

Самостійна робота - 70 год.

9. Рекомендовані джерела:

Основна:

- Бауман Зигмунт. Глобалізація: Наслідки для людини і суспільства. – К.: Видавничий дім «КМ-Академія», 2008. – С. 57–63.
- Бек Ульріх. Влада і контрвлада у добу глобалізації: Нова світова політична економія. – К.: «Ніка-Центр», 2011. – С. 35–53, 224–296.
- Гелд Девід, МакГрю Ентоні, Голдблатт Девід, Перратон Джонатан. Глобальні трансформації. – К.: «Фенікс», 2003. – Сс. 23–43, 55–115, 185–229, 285–336.
- Гелд Дейвід, Мак-Грю Ентоні. Глобалізація/антиглобалізація. – К.: «К.І.С.», 2004. – С. 39–60.
- Пікетті Тома. Капітал у XXI столітті. – К.: «Наш формат», 2016. – С. 439–473.
- Пітерзе Ян Недервеєн. Глобалізація як гібридизація // У кн.: Глобальні модерності. – К.: «Ніка-Центр», 2013. – С. 73–105.

- Робертсон Роланд. Глокалізація: часопростір і гомогенність-гетерогенність // У кн.: Глобальні модерності. – К.: «Ніка-Центр», 2013. – С. 48–72.
- Смелзер Нейл. Проблеми соціології. – Л.: «Кальварія», 2003. – С. 113–115.
- Стігліц Дездеф. Глобалізація та її тягар. – К.: Видавничий дім «КМ-Академія», 2003. – С. 27–42.
- Davies Thomas Richard. The Rise and Fall of Transnational Civil Society: The Evolution of International Non-Governmental Organizations Since 1839 // Working Papers on Transnational Politics. – 2008. – Pp. 481–494.
- Dicken Peter. Global Shift: Mapping the Changing Contours of the World Economy. – New York, London: The Guilford Press, 2015. – Pp. 106–171.
- Esser Josef, Hirsch Joachim. The Crisis of Fordism and the Dimensions of a 'Post-Fordist' Regional and Urban Structure // Post-Fordism: A Reader (ed. by Ash Amin). – Oxford: Blackwell Publishing, 1995. – Pp. 75–81.
- Fröbel Folker, Heinrichs Jürgen, Kreye Otto. Main Tendencies in the Contemporary World Economy // The Globalization and Development Reader: Perspectives on Development and Global Change (ed. by J. Timmons Roberts, Amy Bellone, and Nitsan Chorev). – Chichester: Wiley Blackwell, 2015. – Pp. 238–242.
- Harvey David. The Condition of Postmodernity: An Enquiry into the Origins of Cultural Change. – Cambridge, Oxford: Blackwell, 1992. – Pp. 125–129, 147–153, 170–179.
- Kiely Ray. Globalization, Post-Fordism and the Contemporary Context of Development // International Sociology. – March 1998. – Vol. 13(1). – Pp. 95–100.
- Marcus George. Ethnography in/of the World System: The Emergence of Multi-Sited Ethnography // Annual Review of Anthropology. – Vol. 24. – 1995. – Pp. 95–117.
- Nederveen Pieterse, Jan. Globalization and Culture. – Lanham: Rowman & Littlefield, 2019. – Pp. 59–73.
- Sklair Leslie. The Transnational Capitalist Class – Theory and Empirical Research // Global Encyclopedia of Public Administration, Public Policy, and Governance (ed. by Farazmand A.). – Cham.: Springer, 2016. – Pp. 497–511.
- Standing Guy. The Precariat: The New Dangerous Class. – London: Bloomsbury Academic, 2011. – Pp. 7–16.

Додаткова:

- Гіденс Ентоні. Нестримний світ: Як глобалізація перетворює наше життя. – К.: Альтерпрес, 2004. – 100 с.
- Дарендорф Ральф. У пошуках нового устрою: Лекції на тему політики свободи у XXI ст. – К.: Видавничий дім «КМ-Академія», 2006. – 109 с.
- Мартен Домінік, Жан-Люк Мецжер, Філіп П'єр. Метаморфози світу: Соціологія глобалізації. – К.: Видавничий дім «КМ-Академія», 2005. – 302 с.
- Стігліц Дездеф. Ціна нерівності. – К.: Темпора, 2017. – 584 с.
- Фрідман Томас. Світ плаский! Глобалізований світ у XXI столітті / Пер. з англ. М. Руденко. – К.: Акта, 2008. – Розділи 5–6.
- Цимбал Тарас. Проблема періодизації процесу глобалізації в сучасній західній соціології // Нова парадигма: [журнал наукових праць]. – Вип. 78. – 2008. – С. 166–177.
- Bayly Christopher Alan. 'Archaic' and 'Modern' Globalization in the Eurasian and African Arena, c.1750–1850 // Hopkins A. D. (ed.) Globalization in World History. – London: Pimlico, 2002. – Pp. 47–57.
- Doyle Michael. The liberal peace, democratic accountability and the challenge of globalization // Held David and McGrew Anthony (eds). Globalization Theory: Approaches and Controversies. – Cambridge: Polity Press, 2007. – Pp. 190–206.
- Giddens Anthony. The Consequences of Modernity. – Cambridge: Polity Press, 1990. – 186 pages.
- Milanovic Branko. Global Inequality: A New Approach for the Age of Globalization. – Cambridge: Harvard University Press, 2016. – Pp. 10–46.
- Pieterse Jan Nederveen. Globalization and Culture: Global Melange. – New York: Rowman & Littlefield Publishers, 2015. – 236 pages.
- Pieterse Jan Nederveen. Multipolar Globalization: Emerging Economies and Development. – London and New York: Routledge, 2017. – 264 pages.

13. Scholte Jan Aart. *Globalization: A Critical Introduction*. – New York: Palgrave Macmillan, 2005. – 400 pages.
14. Sklair Leslie. *The Transnational Capitalist Class*. – Oxford: Wiley-Blackwell, 2000. – 352 pages.
15. Standing Guy, Petar Jandric. Precariat, education and technologies: Towards a global class identity // *Policy Futures in Education*. – 2015. – Vol. 13. – Issue 8. – Pp. 990–994.
16. Urry John. *Global Complexity*. – Cambridge: Polity Press, 2003. – 172 p.

10. Додаткові ресурси:

1. <http://moodle.soc.univ.kiev.ua/> (розміщено всі обов'язкові тексти, форум для дискусії, самостійні завдання, контрольні тести, посилання на дистанційні заняття на платформі Zoom та посилання на їх відеозаписи)
2. <https://www.youtube.com/watch?v=Fb5O00tIKZ4> – документальний фільм про історію економічної глобалізації
3. <https://www.youtube.com/watch?v=1Y8xEMDIsyU> – документальний фільм «China Blue» про транснаціональні ланцюжки постачання на прикладі життя конкретних людей